

УДК 141.3

Коваль О.А.

канд. екон. наук, доцент НУ «Запорізька політехніка»

СУЧАСНІ ФІНАНСИ – ФІЛОСОФІЯ ПОСТМОДЕРНУ

Ми живемо під час популяризації та естетизації будь-якої кризи. Фінансова криза стрімко переходить в глобальну світову депресію. Криза інститутів сучасного суспільства доповнюється кризою механізмів державного регулювання. Криза сім'ї, освіти і науки - улюблена тема усіх соціальних мислителів. Криза власності і влади зайнята політологами. Криза відтворювальної і технологічної структури економіки не дає спокою справжнім економістам, і т. д.

Проникливі кризи всього і вся подаються як норма життя, безвихідна умова сучасного буття. Світогляд перманентного кризового існування полягає у сучасному постмодерністському баченні світу, яке домінує через усі форми соціального пізнання, включаючи сучасну економічну науку.

Суспільство модерну бере початок приблизно 500 років тому, тоді епоха Ренесансу принесла в європейський світ нову ментальність, сприяла поширенню раціональності і змінила релігійну етику. Релігія і метафізика, в термінах О. Конта, поступалися місце позитивізму. Економіка з простого засобу до життя стає самим життям суспільства, відбувається геніальне перетворення – просте господарювання, звичайна функція життєдіяльності, стає окремим заняттям, яке круто перевертає життя окремих людей, класів і суспільства в цілому. Відбувається відділення аристотелівської хрематистики від економії. Перша остаточно підпорядковує собі другу, привласнюючи собі навіть її ім'я. Поступово етичні відносини людей в економічній сфері, раніше завжди володіли безумовним пріоритетом, були побудовані за схемою «свій-чужий», коли своїм завжди віддавалася перевага, і свої завжди були гарантовані від обману або несправедливості. З цього моменту етика потрапила в підпорядкування економіці. Наприклад, якщо раніше згідно з християнськими канонами відсоток був зовсім заборонений (тому-то

лихварями в середні віки ставали нехристияни), то тепер відсоток був не тільки дозволено, але навіть, за висловом Маркса К., став етичним критерієм оцінки людини – навряд чи людина, не віддав позичені гроші, буде вважатися порядним.

Перше головна зміна полягає в тому, що економіка втрачає свій статус домінуючої підсистеми суспільства, задає умови і правила функціонування всім іншим підсистемам. Більш того, виділяються дві інших, настільки ж значних і самостійних в новому суспільстві, підсистеми – телекомунікаційна система освіти (О. Тоффлер). Комунікаційні і інформаційні можливості всього суспільства тепер визначає телекомунікаційна система. Вона фундаментальним чином змінює і комунікаційні можливості людини - створює для нього можливість "безпосереднього членства" в суспільстві без посередництва будь-яких груп і символічних систем. Вона безпосередньо впливає на державно-політичну сферу, організацію і управління, сферу праці, культури і відпочинку.

Система освіти стає "майже домінуючою" підсистемою суспільства. Вона визначає сферу праці та економіки, є стратегічним ресурсом функціонування державних і політичних структур, стає домінуючим фактором створення груп та доменів, статусної приналежності, фундаментальною основою соціалізації.

На цій основі відбуваються суттєві зміни і в системі соціальної диференціації суспільства. Власність вже не є основним критерієм, а класи - основним елементом соціальної стратифікації. Соціальна структура стає більш фрагментованою і складною, характеризується наявністю безлічі підстав диференціації. Класова структура замінюється статусної ієрархією, яка формується вже не на основі професії, а на основі освіти, рівня культури і ціннісних орієнтацій. Саме культурна ідентичність стає основою системи соціальної ієрархії. Ось соціального конфлікту пролягає тепер не по лінії володіння чи неволодіння власністю, а по лінії володіння/неволодіння освітою і контролем над інформацією.